פ' זכור

א. אויף דער תקנה[1] פון קריאת פרשת זכור[2] — לייענען בתורה דעם שבת פאַר פורים די פרשה פון „זכור[3] את אשר עשה לך עמלק" — פרעגט דער מגן אברהם[4]:

מ'גענפינט דאָך כו"כ מצות פון „זכירה" — ווי די „זכירות"[5] וואָס מ'דאַרף זיך דערמאָנען[6] בברכות ק"ש (וק"ש): מ"ת, מעשה עמלק, מעשה מרים, שבת און מעשה העגל — פאַר־וואָס האָט מען מתקן געווען צו לייענען בתורה פ' עמלק דוקא, און ניט „בזכירות אחרים"?

און ער פאַרענטפערט, אַז „מ"ת יש לנו חג עצרת וה"ה שבת, ומעשה מרים ומעשה עגל לא תקנו מפני שהי' גנותן של ישראל".

לכאורה איז דאָס אַבער ניט קיין תירוץ מספיק. ווייל אויך במעשה עמלק — איז דאָך פאַראַן פורים, וואָס איז פאַרבונדן מיט זכירת ומחיית עמלק[7], ביז אַז די קריאה פון פורים איז[8] — די פרשה פון מלחמת עמלק („ויבא עמלק"[9]); און נאָך מער: דאָס וואָס פ' זכור איז דער שבת פאַר פורים איז „כי היכי דלא תיקדום עשי' לזכירה"[10], הייסט עס דאָך, אַז פורים איז די „עש"" פון דער זכירה דפ' זכור —

היינט פאַרוואָס דאַרף מען האָבן אַ באַזונדערע תקנה אויף קריאת זכירת עמלק, און ביז אַז דער שבת ווערט אַנגערופן „שבת פרשת זכור" וכיו"ב?

איז דערפון משמע, אַז די תקנה פון פ' זכור איז (ניט נאָר ווייל ס'איז ניטאָ קיין זמן מיוחד אויף צו דערמאָנען מעשה עמלק, נאָר) ווייל עס איז דאָ אַ יתרון וענין מיוחד אין זכירת מעשה עמלק[11] לגבי די אַנדערע זכירות.

דאַרף מען פאַרשטיין: וואָס איז דער ענין מיוחד ביי זכירת מעשה עמלק, וואָס איז ניטאָ ביי די אַנדערע זכירות, און וואָס דערפאַר האָט מען דוקא פאַר דער זכירה קובע געווען אַ קריאה מיוחדת?

---

1) כ"ה במג"א שצויין בהערה 4. וראה מג"א סתרפ"ה, דאף שקריאת פ' זכור הוא מה"ת, זה שקוראים אותה בשבת זה דוקא הוא תקנת חכמים. וכ"ה בשו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ב סי"ג שהוא „מתקנת אנשי כנה"ג" (אף שכתב (שם סט"ז) ש„פרשת זכור היא חובה מן התורה").

הדיעות בזה — ראה אנציקלופדי' תלמודית ע' ארבע פרשיות (ע' קסו), ע' זכירת מעשה עמלק (ע' ריט ואילך).

2) מגילה ל, א.

3) ס"פ תצא (כה, יז־יט).

4) סי' ס סק"ב.

5) הובא ג"כ בשו"ע אדה"ז שם סעיף ד. וכן הכניסן אדה"ז בסידורו לאחרי תפלת שחרית (שש זכירות).

6) נוסף לזכירת יצי"מ שנזכרה בפירוש בפ' ציצית.

7) ראה חינוך מצוה תרג: ודין הי' לקרותה (פ' זכור) ביום פורים לפי שהוא מענינו של יום כי המן הרשע הי' מזרעו. ובפרש"י מגילה (כט, א ד"ה ומפסיקין): לסמוך מחיית עמלק למחיית המן. וראה רמב"ן ס"פ תצא: ויה" סמך למקרא מגילה מן התורה. ועוד.

8) משנה מגילה ל, סע"ב. ובמג"א סתרפ"ה שם שבזה יוצא מ"ע דקריאת פ' זכור.

9) בשלח יז, ח ואילך.

10) מגילה ל, א.

11) עד שלרוב הפוסקים קריאת פ' זכור היא מ"ע מה"ת (ראה הנסמן בהערה 1).

ולכאורה, אדרבה: די אַנדערע זכירות זיינען ענינים כלליים אין דער הנהגה פון אַ אידן ובכל עת ובכל מקום: מעמד הר סיני — מ"ת — איז דאָך דער יסוד פון גאַנץ תורה ומצותי'; שבת איז פון די מצות כלליות[12] און וואָס איז פועל (ניט נאָר אויף דעם טאָג פון שבת, נאָר) אויך אויף אַלע ששת ימי החול[13]; ולאידך, מעשה העגל — היפך פון אנכי ולא יהי' לך. ועוד, וויבאַלד אז „וביום פקדי ופקדתי גו'"[14] — דערמאָנט עס אַ אידן ווי מ'דאַרף זיין אָפגעהיט אין סור מרע ס'זאָל ניט קומען צו „אפקוד עליהם עונותיהם", וואָס דאָס איז דאָך כולל — אויך אָפגעהיט אין עשה טוב; און אפילו מעשה מרים, וואָס איז לכאורה אַן ענין פרטי, וואָס האָט ניט געבראַכט קיין תוצאות פאַר כלל ישראל אויף אַלע דורות — איז אַבער אויך אין דעם פאַראַן א הוראה[15] צו אַלע אידן אויף וויפל עס דאַרף זיין די זהירות פון לשון הרע[16], וואָס איז פון די עבירות הכי חמורות, ווי חז"ל[17] זאָגן אַז עס איז „מגדיל עונות כנגד ג' עבירות ע"ז וג"ע ושד". און צוזאַמען דערמיט — פון די שווערסטע אויסגעהיט ווערן לגמרי פון איר[18].

משא"כ זכירת מעשה עמלק איז אַ מצוה פרטית, און זי אַנטהאַלט ניט, לכאורה, קיין לימוד פאַר יעדן אידן בהנהגתו און — נאָך אַ לימוד כללי[19].

ב. די תמי' אין דעם איז נאָך שטאַרקער:

דער תכלית פון זכירת עמלק איז — מחיית עמלק[20], ווי דער משך הכתובים (נאָך „זכור גו'") — „והי'[21] בהניח ה"א לך מכל אויביך גו' תמחה את זכר עמלק גו'". און ווי דער רמב"ם[22] איז דאָס מסביר: „צונו לזכור מה שעשה לנו עמלק . . (ולשנוא אותו[23]) בכל עת ועת ונעורר הנפשות במאמרים להלחם בו".

און וויבאַלד בזמן הזה איז ניט שייך צו מקיים זיין דעם ציווי פון מחיית עמלק בפועל — ווייל: (א) מצות מחיית עמלק איז נאָר ווען אידן זיינען על אדמתם[24] (און אין אַ מצב פון מנוחה — „בהניח ה"א לך מכל אויביך מסביב בארץ גו'"[21]); (ב) אפילו ווען ס'וואָלטן

12) ועיין ס' החינוך מצוה לב: משרשי מצוה כו' כל יסודי הדת ומלבד כו' יש בו כו'.

13) עיין רמב"ן יתרו כ, ח.

14) תשא לב, לד ובדחז"ל עה"פ.

15) נחוצה תמיד, כי בלא זה אין אדם ניצול מ(אבק) להר"ר בכל יום כדלקמן בפנים.

16) ראה מפרשים לתצא כד, ט. רמב"ן ס"פ תצא. ועוד. מג"א ושו"ע אדה"ז סי' ס שם.

17) ערכין טו, ב.

18) דאין אדם ניצול ממנה בכ"ר (ב"ב קסד, ב).

19) ראה חינוך שם, שזכירת מעשה עמלק אינה „עיקר בדת" כזכירת יצי"מ (שלכן „די לנו בזה לזכור הענין פעם א' בשנה כו'"). ולהעיר שהרמב"ם לא מנה מצות זכירת עמלק בין המצות ההכרחיות (בסהמ"צ סוף המ"ע).

בחרדים (מל"ת התלויות בארץ ישראל פ"ב) ועוד, שזכירת עמלק ענינה לזכור שבשביל שרפו ידיהם של ישראל מן התורה ומן המצות בא עמלק. אבל עדיין צריך ביאור: ענין זה (שע"י רפיון במצות בא עונש על בנ"י) מצינו כמ"פ בתורה (כולל מעשה העגל שהוא א' מהזכירות הנ"ל), ומהו הענין המיוחד שבזכירת עמלק דוקא? ולהעיר מצפע"נ עה"ת ס"פ בשלח.

20) ראה ביאור הרי"פ פערלא לסהמ"צ לרס"ג מ"ע נט (רסא, ב) שמטעם זה לא מנה הבה"ג וסיעתו העשה דזכירת עמלק כי היא בכלל העשה דמחי'. וראה לקמן סעיף ג.

21) תצא שם, יט.

22) מ"ע קפט. וראה חינוך שם, שלכן נשים פטורות מזכירת עמלק.

23) בתרגום הר"ח העליר ור"י קאפח: ושנאמר (את) זה.

24) כמחז"ל (סנהדרין כ, ב. ובכ"מ. רמב"ם ריש הל' מלכים) „ג' מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ . . ולהכרית זרעו של עמלק".

געווען די תנאים הנ"ל, איז ניט מעג־לעך צו דורכפירן מחיית עמלק, ווייל „כבר עלה סנחריב ובלבל את העולם וכל דפריש מרובא פריש"[25] —

קומט אויס, אז דער ענין פון זכירת עמלק בזמן הזה איז ניט (אזוי) נוגע לפועל — און אעפ"כ, האט מען דוקא אויף דער זכירה קובע געווען א קריאה מיוחדת ושבת מיוחדת?

ג. וועט מען דאס פארשטיין בהק־דים הביאור אין דעם עצם ענין פון מצות זכירת עמלק, דלכאורה:

א) וויבאלד אז דער תכלית פון זכירת עמלק איז[26] — מחיית עמלק (כנ"ל), פארוואס איז דאס דער חיוב אויף זכירת עמלק אויך בזמן ווען ע"פ תורה איז ניט שייך מחיית עמלק בפועל[27]?

ב) פארוואס דארף מען בכלל אנ־קומען צו א באזונדער ציווי[28] „זכור את אשר עשה לך עמלק" כדי צו מעורר זיין „הנפשות במאמרים להלחם בו", און עס איז ניט גענוג דער ציווי פון „תמחה את זכר עמלק" אליין?

(ע"ד ווי דער ציווי „לא תחי' כל נשמה"[29] בשייכות די ז' אומות, וואס מען גיפינט ניט א באזונדער ציווי צו געדענקען זייערע מעשים רעים כו'[30]

וואס זאל ברענגען דערצו אז „נעורר הנפשות . . להלחם בהם"[31].

איז דערפון גופא געדרונגען, אז אע"פ אז דער תכלית פון זכירת עמלק איז מחיית עמלק, איז אבער דא אן ענין וואס טוט זיך אויף אין זכירת עמלק פאר זיך

— וואס דערפאר רעכנט דער רמב"ם[32] (ועד"ז אנדערע מוני המצות[33]) מחיית עמלק און זכירת עמלק אלס צוויי באזונדערע מצות מיט באזונדערע גדרים. לדוגמא — מחיית עמלק איז פון די מצות וואס זיינען „חובה על הציבור"[34] (און לויט כמה דיעות[35] איז דאס א מצוה אויפן מלך (פון דעם ציבור[36]), און די מצוה האט כמה תנאים (דוקא לאחרי כניסת בנ"י לארץ ועוד);

משא"כ זכירת עמלק איז א מצוה אויף יעדן יחיד באזונדער, און איז א מצוה תמידית[37], בכל מקום ובכל זמן — און

25) מנ"ח מצוה תרד. ולהעיר מצפע"נ הנ"ל.

26) משא"כ להטעם שהובא לעיל הערה 19 (ראה מלאכת שלמה למגילה פ"ג מ"ד).

27) ודוחק לומר שהוא רק כדי להיות מוכנים למלחמת עמלק בביאת המשיח (דאחכה לו בכל יום שיבוא). ולהעיר מספרי ורש"י עקב יא, יז (יח).

28) ועד"ז בבשלח (יז, יד): כתוב זאת זכרון בספר ושים באזני יהושע גו'.

29) שופטים כ, טז.

30) כהמשך הכתובים שם (פסוק יח) — ועד"ז בכ"מ — „למען אשר לא ילמדו אתכם לעשות ככל תועבתם גו'".

31) אף שיש לחלק כי בעמלק הציווי למחות „זכר עמלק" — „משור ועד שה" (רש"י ס"פ תצא, מש"א טו, ג (הפטורה דפ' זכור). וראה מכילתא ס"פ בשלח. מדרש תהלים ט, ז. ועוד. לקו"ש חי"ד ע' 89 הערה 17) — ולכן צ"ל זכירה מיוחדת לעורר השנאה בלב אל עמלק. וראה טעמי מצות להרדב"ז מצוה תקצא.

32) בסהמ"צ מ"ע קפח־קפט.

33) סמ"ג עשין קטו־קטז. ועוד.

34) סהמ"צ להרמב"ם בסוף המ"ע. וגם הרס"ג מנאה במנין הפרשיות (פרשה סא). וראה חינוך מצוה תרד. ביאור הריי"ף פערלא למ"ע נט שם.

35) רמב"ן ובחיי ס"פ בשלח. יראים סרצ"ט (בהשלם — סתל"ה). וראה לקו"ש חט"ז ע' 302 (הערה 31). דאולי גם להרמב"ם מצות המלך הוא (ע"ש). וראה הערה הבאה.

36) די"ל דמצוות המלך (שהוא — הכל) הן סוג מיוחד במצוות הציבור. ואכ"מ.

37) רמב"ם הל' מלכים פ"ה ה"ה. וראה לשונו בסהמ"צ ומנין המצות בריש ספר היד (מ"ע קפט). וראה הדיעות שצ"ל זכירת מעשה עמלק בכל יום —

דער ענין וואס ווערט אויפגעטאן דורך זכירת עמלק פאר זיך, איז אן ענין כללי אין גאנץ תורה, נאך מער ווי די אנ־דערע זכירות הנ״ל (כדלקמן סעיף ז).

ד. דער ביאור אין דעם:

דער ענין פון עמלק איז — „יודע את רבונו ומתכוין למרוד בו״[38]. און דער־פאר, איידער א איד קען מקיים זיין מחיית עמלק — פון עמלק כפשוטו, מוז ער פריער באווארענען, אז ביי (אין) אים אליין זאל ניט זיין „עמלק״ — „יודע את רבונו ומתכוין למרוד בו״ (אפילו ניט בדקות, כדלקמן סעיף ו).

און דאס איז דער תוכן פון מצות זכירת עמלק[39]: ס׳איז ניט נאר א זכרון וואס דארף מעורר זיין צו טאן לאחז״ן אן עשי׳ (מלחמת ומחיית עמלק כפשוטו), אדער אז דורך דעם זכרון זאל מען זיך אויסהיטן פון אן ענין בלתי רצוי (ע״ד זכירת מעשה מרים — צו פארהיטן פון לשון הרע) — נאר זכירת עמלק גופא טוט אויף מחיית עמלק שבלב, אין אים גופא[40].

עס קען זיין ביי א אידן „עמלק״ בנפשו[41], וואס וויל פועל זיין אויף אים אז ער זאל מורד זיין ח״ו אין רבונו, און ווען דער „זכור את אשר עשה לך עמלק״ איז ביי אים כדבעי[42], ווערט אויפגעטאן מחיית וביטול עמלק שב־נפשו[43] — עס ווערט אויסגעווארצלט און אויסגעמעקט יעדע נטי׳ פון „(יודע כו׳) ומתכוין למרוד בו״.

ועפ״ז יובן וואס דוקא די זכירה האט מען פארבונדן מיט א קריאה מיוחדת בתורה — ווייל תורה איז בעה״ב אויף מציאות העולם (ע״ד דחז״ל[44] הידועים עה״פ[45] „לא־ל גומר עלי״), און דער־פאר, דורך דעם וואס מ׳פארבינדט זכירת עמלק מיט קריאת התורה, ווערט עס א זכרון וואס טוט אויף מחיית עמלק שבנפש[46].

ה. דאס איז אויך איינער פון די בי־אורים וואס קריאת פ׳ זכור איז (לדעת רוב הפוסקים[47]) א מ״ע מן התורה:

פון די עילוים אין מצות דאורייתא לגבי מצות דרבנן, איז וואס מצות דאו־רייתא האבן א שטארקערע פעולה אויף (און אין) וועלט; ווי באוואוסט די אריכות אין אחרונים[48] וואס זיינען

הובאו באנציקלופדי׳ תלמודית ע׳ זכירת מעשה עמלק (ע׳ רכב).

38) כן הובא בכ״מ (סה״מ תקס״ב ע׳ קעב. סה״מ תקס״ה ח״א ע׳ שצה. סה״מ להצ״צ מצות זכירת מעשה עמלק פ״א (צה, א). ובכ״מ) על עמלק. — לשון זה מצאתיו לע״ע בתו״כ בחוקותי כו, יד (הובא ברש״י בחוקותי שם. נח י, ט. לך יג, יג) — אבל לא על עמלק. ובאוה״ת פרשת זכור (ע׳ א׳תשפו) מקשר זה עם מחז״ל (אסת״ר פ״ז, יג) „ומהיכן בא עמלק . . מאצל בלעם הרשע״, שבו נאמר (בלק כד, טז) „ויודע דעת עליון״.

39) ראה בכ״ז ד״ה זכור תרס״ה פרק ח.

40) אלא שזה גופא הוא כדי שיוכל לקיים מחיית עמלק בעולם כפשוטו, כנ״ל סעיף ב (מסהמ״צ להרמב״ם).

41) ראה תו״א תצוה סד״ה זכור: וזרעו של עמלק פי׳ הזריעה שלו שזרעה בישראל להיות להם בחי׳ זו.

42) להעיר מלקו״ש חי״ט (ע׳ 4-223) בביאור מחז״ל (פדר״א פמ״ד) „האיך יתקיימו שניהם זה זכור (דעמלק) וזה זכור (דשבת)״.

43) ראה גם פנים יפות ס״פ תצא.

44) ירושלמי נדרים פ״ג ה״ח. ועוד.

45) תהלים נז, ג.

46) ראה גם סה״מ תר״פ (ע׳ רצה): וע״י הקריאה שקורא פ׳ מחיית עמלק בתורה מתבטל ע״ז קליפת עמלק. וראה לקו״ת במדבר יג, ג.

47) ראה הערה 1.

48) ראה שו״ת צפע״נ (ירושלים תשכ״ה) סל״ג ובהנסמן במפענח צפונות קונטרס „מאה סברות״

מחלק, אַז איסורי דאורייתא זיינען אַן איסור חפצא — די זאַך ווערט אַ דבר מתועב כו', משא"כ איסורי דרבנן זיינען (לויט כמה דיעות) בלויז אַן איסור גברא, די חכמים לייגן אַרויף אַן איסור אויף דעם מענטשן, אַבער ניט אויף די חפצי העולם עצמם.

— דאָס וואָס מצות דרבנן האָבן אַ מעלה אויף מצות דאורייתא, כמחז"ל[49] ערבים עלי ד"ס יותר מד"ת, איז עס בעיקר נוגע דעם גברא, ווייל אינעם קיום מצות שהוסיפו רבנן — דריקט זיך אויס די עריבות ותשוקה צו זיין אַן עבד ה', וואָס דערפאַר בעט ער לכתחילה גזור עלינו גזירות[50] און דערנאָך באַ־גנוגנט ער זיך ניט דערמיט און איז נאָך מוסיף עליהן גזירות, אַדער — מאַכט סייג לתורה (לגזירות) כדי נאָכמער פאַרזיכערן קיום הגזירות.

ועוד י"ל: ביי מצות דאורייתא, ווי־באַלד זיי פועל'ן אין וועלט אויף אַ שטאַרקערן אופן, איז ביי זיי ניט אַזוי קענטיק אַז מ'איז מקיים די מצוה בלויז מצד ציווי הקב"ה, ווייל סגולת המצוה (וואָס זי טוט אויף בעולם) איז מעלים[51] אויפ'ן קבלת עול שבקיום המצוה (וואָס זי איז ציווי הקב"ה):

משא"כ אין קיום מצות דרבנן, וואו די סגולת המצוה איז ניט אַזוי שטאַרק, דריקט זיך אויס ווי אַ איד איז מקיים מצוות (ניט ווייל דורך דעם טוט ער אויף ענינים נעלים בעולם, נאָר) ווייל ער איז אַן עבד ה' וואָס פאַלגט דעם רצון וציווי המלך.

אַבער בנוגע דעם „חפצא" — דאָס וואָס מצות דאַרפן אויפטאָן אין וועלט[52] — איז אדרבה, מצות דאורייתא האָבן דעם כח התורה[53] צו באַווירקן די חפצא (מציאות) פון וועלט אין אַן אופן וואָס איז ניטאָ ביי מצות דרבנן, כנ"ל.

און דערפאַר איז קריאת פ' זכור[54] אַ מ"ע מן התורה, וואָס דאָס גיט אַ כח נוסף אַז די זכירת עמלק זאָל אויפטאָן די מחיית עמלק (בנדו"ד — שבאדם[55]).

ו. וויבאַלד אַז זכירת עמלק איז אַ מצוה תמידית, איז פאַרשטאַנדיק, אַז דאָס איז אַן ענין וואָס יעדערער דאַרף זיך אין דעם באַוואַרענען תמיד, בכל הזמנים.

וואַרום אע"פ אַז עס האָט ניט קיין אַרט ח"ו וח"ו צו זאָגן, אַז אַ איד דאַרף זיך (תמיד) באַוואַרענען פון ניט זיין אַ „יודע את רבונו ומתכוין[56] למרוד בו";

בתחלתו. אתוון דאורייתא כלל יו"ד. וראה תניא פ"ח. ובארוכה שיחות אחש"פ והתועדויות שלאח"ז תשל"ז.

49) ראה ע"ז לה, א וברש"י שם. ירושלמי ברכות פ"א ה"ד. ועוד.

50) מכילתא יתרו כ, ג (במכילתא לפנינו: אמרו לו עבדיו גזור עליהם גזירות. אבל ברמב"ן עה"ת יתרו (שם, ב) וכן בהשגותיו לסהמ"צ (מל"ת ה) ובמאירי בפתיחה לאבות (בשם המכילתא): גזור עלינו (לנו) גזירות. וו(גם) גירסא זו הובאה בדא"ח — ד"ה בראשית ברא תש"ג פכ"ו. ועוד).

51) ע"ד הידוע דשכל מעלים על רצון ומסנ"פ (סה"מ: אידיש ע' 5 ואילך. קונטרסים ח"ג ע' קכא ואילך. תש"ט ע' 119 ואילך).

52) שזהו ענין עיקרי בקיום המצות — עיין תניא פל"ז־לח.

53) להעיר מתו"א (לד, ב. דרמ"צ עד, ב) במעלת כח של דאורייתא על דרבנן, דבדאורייתא (שהיא המשכה מלמעלה למטה) „מי מעכב ומי מונע לה' ית"ש והיד ה' תקצר", משא"כ בדרבנן „שהם המשיכו להיות גילוי זה".

54) נוסף לזה שזכירת עמלק בכלל היא מ"ע מה"ת (שבזה שווה לשאר הזכירות הנ"ל ס"א). ולהעיר שגם בסה"מ תר"פ שם מדגיש שקריאת פ' זכור היא דאורייתא.

55) שפעולת המצוה בהאדם הו"ע של „חפצא" (שבגברא גופא).

56) להעיר מרמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

דאַרף ער אַבער שטענדיק יע זיין באַ־וואַרנט אין דעם ענין פון „עמלק״ בדקות. ובפרט אַז פון דעם קען סו״ס אַרויסקומען אַן ענין פון „יודע כו׳ ומתכוין למרוד בו״, ר״ל.

והביאור: אויפן פסוק*[56] „כי יד על כס י״ה מלחמה לה׳ בעמלק״, זאָגן חז״ל אַז „אין שמו שלם כו׳ עד שימחה שמו של עמלק״[57] — כל זמן עמלק איז קיים איז דער שם ניט בשלימות, ס׳איז בלויז י״ה. עמלק איז מנגד אויף די אותיות ו״ה פון שם הוי׳.

ולכאורה תמוה: וויבאַלד אַז עמלק איז מתכוון למרוד בו, אין אויבערשטן, איז מאי[58] טעמא: א) וואָס ער איז מנגד בלויז אויף שלימות השם און ניט אויפן שם בכללותו? ב) אין דעם ניגוד אויף שלימות השם — ניט אויף י״ה שבשם, וואָס איז קודם און העכער[59] פון ו״ה? ג) אדרבא — אַז עס בלייבט יו״ד ה״א — בלייבט אַ גאַנצער שם פון די (ז׳[60]) שמות שאינם נמחקים[61]?

דער ביאור בזה[62]:

די פעולות פון די ד׳ אותיות פון שם הוי׳ אויף אַן אידן און ווי זיי שטייען און זיינען בנפש האדם (אדמה לעליון[63], בצלמנו[64]) זיינען: יו״ד ה״א — חכמה בינה (שכל), וא״ו — מדות שבלב ותורה, ה״א — דבור ומעשה, מצות[65].

עיקר מלחמת עמלק איז — אויף דעם ענין פון פועל ממש. אויף מוחין אַליין — בחי׳ י״ה — איז ער ניט אַזוי מנגד. אים אַרט ניט אַזוי שטאַרק דער יודע את רבונו אז מ׳האָט (נאָר) אַ פאַרשטאַנד אין אלקות, ער וויל אַבער אַז דאָס זאָל ניט פועל זיין אויף מדות שבלב (וואָס ברענגען צו) מחשבה דיבור ומעשה (בחי׳ ו״ה). ואדרבה — דעמאָלט איז די מרידה — אַ מרידה איומה ביותר; און דאָס איז מודגש אינעם לשון חז״ל „יודע את רבונו״ — ער האָט אַ ידיעה אין רבונו — און פונדעסטוועגן „מתכוין למרוד בו״, ווייל די ידיעה האָט ניט קיין ווירקונג אויף מדות און מחדו״מ.

און אין דעם פרט פון עמלק — אַז זיין „יודע את רבונו״ ברייגט ניט קבלת עול רבונו עכ״פ לויט דער ידיעה (וואָס קב״ע איז מכריח תומ״צ, און אַז עס פעלט בקבלת עול רבונו — איז עס (בדקות) מרידה ברבונו) — דאָס דאַרף זיך יעדערער באַוואַרענען, ווייל אין יעדער דרגא פון עבודת וידיעת ה׳ קען

---

*56) ס״פ בשלח.

57) פרש״י שם. תנחומא ס״פ תצא. פסיקתא דר״כ ופסיקתא רבתי פ׳ זכור. מדרש תהלים ט, ז.

58) להעיר משערי אורה (לר״י גיקטליא) ש״ט.

59) ראה ד״ה מן המיצר תרע״ח. ועוד.

60) ראה תו״א ס״פ נח (וש״נ) — הטעם דשבעה. ובפרדס (ש״א בסופו וש״נ) יו״ד שמות שאינם נמחקים כו׳ י״ה כו׳. — הרס״ג כותב „ששה״, רה״ג — „תשעה״ (הובאו בס׳ עבודת המלך, בהערות לרמב״ם שבהערה הבאה (ירושלים, תשכ״ד) ועיי״ש).

— בשו״ע אדה״ז או״ח ספ״ה ס״ג „ז׳ שמות שאינן נמחקין״. ולהעיר שבזח״ג (ערב, ב) „מלכות כו׳ כלילא מעשר ספירן מעטרא בשבע שמהן שאינן נמחקין״. ואכ״מ.

61) ברמב״ם הל׳ יסוה״ת (פ״ו ה״ב) ושו״ע יו״ד (סרע״ו ס״ט) לא נמנה בז׳ שמות שאינן נמחקים, אבל ראה רמב״ם שם ה״ד (משבועות לה, ב) שהוא שם בפ״ע ואינו נמחק, וכן בשו״ע שם ס״י. וראה ביאורי הגר״א לשו״ע שם סקי״ט.

62) ראה בכ״ז — תו״א ס״פ תצוה. ד״ה זכור בסה״מ תקס״ה ח״א וביאורו. סידור שער הפורים. סהמ״צ להצ״צ מצות זכירת מעשה עמלק.

63) עשרה מאמרות מאמר אכ״ח ח״ב פל״ג ועוד. של״ה כ, ב ובכ״מ.

64) בראשית א, כו.

65) ראה בכ״ז אגה״ת ספ״ד. לקו״ת ר״פ ראה. ובכ״מ.

זיין אן אָרט פאַר אַ טעות אין דעם ענין[66], אופן הקב"ע וכו'.

ז. דערמיט וועט מען אויך פאַר־שטיין וואָס מלחמת עמלק איז פאַר־געקומען „בדרך בצאתכם ממצרים", פאַר מתן תורה:

וויבאַלד אַז יעדע זאַך איז בהשגחה פרטית, איז מובן, אַז דאָס גופא וואָס מלחמת עמלק בגשמיות איז געווען קודם מ"ת, איז ווייל עמלק ברוחניות איז מנגד, ניט צולאָזן דעם ענין וחידוש פון מ"ת:

דער אויפטו פון מ"ת איז[67] — אַז תורה לא בשמים היא, זי זאָל ניט בלייבן נאָר ברוחניות, נאָר עס מוז אַראָפקומען למטה, לימוד בפועל און מצות מעשיות דוקא, ואדרבה — המעשה הוא העיקר[68].

וואָס דאָס איז געווען טענת המל־אכים[69] „חמודה גנוזה כו' תנה הודך על השמים": וויבאַלד אַז תורה איז תכלית הרוחניות והעילוי, דאַרף דער אָרט פון תנה, זי דאַרף געגעבן ווערן „על השמים", וואָס איז העכער אפילו פון רוחניות שבעוה"ז (שכל האדם).

בשעת מ'איז אָבער מבטל דעם ענין פון עמלק — אַז פון מוח ווערט נמשך אין מעשה בפועל, ס'איז דאָ שלימות השם (אויך ו"ה) — קען מען דערנאָך מבטל זיין טענת המלאכים „תנה הודך על השמים", און עס ווערט געגעבן תורה דאָ למטה.

דאָס איז אויך מבאר גודל הענין פון זכירת עמלק, וואָס איז נאָך מער נוגע ווי די אַנדערע זכירות (כנ"ל סעיף א) — וויייל זכירת עמלק איז אַ הקדמה ותנאי צו כללות הענין פון נתינת התורה. נאָך אַיידער אַ איד נעמט תורה, מוז ביי אים זיין ביטול עמלק וואָס דערלאָזט ניט די המשכה פון מוחין אין מדות ומעשה.

און דורך קיום מצות זכירת עמלק בזמן הגלות וואָס איז מבטל עמלק שב־נפש האדם, איז מען מזרז וממהר אַז מ'זאָל קענען מקיים זיין מצות מחיית עמלק כפשוטו, בעולם כולו ובגשמיות,

אַז עס ווערט זיין דער ענין פון „מינוי מלך" — מלכא משיחא, וואָס ער ווערט מברר זיין ווער איז עמלק, און (דער־נאָך[70]) „ילחם מלחמת ה'"[71] — כולל („מלחמה לה' בעמלק"[72]) מלחמת עמלק — וינצח[73], און דערנאָך[70] ווערט ער בויען דעם בית המקדש השלישי[74], במהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ זכור תש"ל, תשל"ג)

---

66) להעיר מלקו"ש חי"ח ע' 153 סעיף ה ואילך.
67) ראה לעיל ע' 49, ושו"נ.
68) אבות פ"א מי"ז.
69) שבת פח, ב ואילך.

70) כסדר ג' מצות שנצטוו ישראל בכניסתן לארץ (כנ"ל הערה 24) — ראה לקו"ש חט"ז ע' 304 הערה 49.
71) רמב"ם הל' מלכים ספי"א.
72) ס"פ בשלח.
73) כלשון הרמב"ם שם בדפוסים שלא שלטה בהם בקורת הצנזור — „אם עשה והצליח ונצח כל האומות שסביביו" (י"ל שכיון שה"פ: מכל אויבך מסביב).
74) (בית ו)כסא שלם (ראה תו"א בתחלתו).